

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Żytomierz, gub. wołyńska (wcześniej Taraszcza, gub. kijowska), Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Ukraina

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Muzeum 9 Kazańskiego pułku dragonów Jej Imperatorskiej Wysokości Wielkiej ks. Marii Nikołajewny ((Музей 9- го драгунского Казанского Её Императорского Высочества Великой Княжны Марии Николаевны полка)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum państwowe (wojskowe)

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum państwowe (wojsko), zlokalizowane w klubie oficerskim w koszarach pułku w Żytomierzu (może jeszcze, od 1898 r., w Taraszczy). Zawierało pamiątki pułkowe, w tym fotografie i dokumenty, umundurowanie, dzieła sztuki (między innymi obrazy, a także rzeźby).

Daty działalności / zakres czasowy:

1898 - 1918

Dostępność

Brak danych.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Brak danych.

Rodzaj pamięci

Narodowościowa/ rosyjska.

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Można jedynie przypuszczać, że analogiczna do występujących w znanych z opisów muzeach pułkowych czyli historia/ pamiątki historyczne, broń, dokumentacja.

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica / nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Brak konkretnych danych.
DANE KONTAKTOWE	X	X
TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA	X	X

DYREKTORZY	X	X
ZARZĄDCA	X	X
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	X

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Brak danych.

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Brak konkretnych danych.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Najpewniej, co można powiedzieć wyłącznie na podstawie analogii, obszar działalności pułku.

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Brak danych.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Brak danych.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Brak danych.

Szczegółowa historia instytucji

Pułk sformowany w 1701 r. Świętem jednostki był dzień 22 października. W Żytomierzu pułk stacjonował od 1901 r., zaś bezpośrednio wcześniej w Taraszczy, w gub. kijowskiej.

Według informacji zawartej w historii pułku, autorstwa rotmistrza Szustowa, w 1898 r. jednostka otrzymała mundury i inne elementy umundurowania zmarłego 12 V 1898 r. (starego stylu) szefa pułku, arcyksięcia Leopolda Ludwika Habsburga, przekazane do rosyjskiego sztabu generalnego na prośbę delegacji pułkowej uczestniczącej w pogrzebie zmarłego arcyksięcia, przez jego brata, Rajnera Ferdynanda. Po uzyskaniu zgody cara, skrzynia z wymienionymi przedmiotami została przesłana do jednostki. Dla przechowywania i eksponowania pamiątek po byłym szefie sporządzono specjalną witrynę, którą ustawiono pod portretem Leopolda Ludwika w klubie oficerskim.

Wydarzenie to było – naszym zdaniem – zaczątkiem funkcjonowania muzeum (zob. analogie z muzeum 65 Moskiewskiego pułku piechoty), choć faktyczna data jego otwarcia nie jest nam przy obecnym stanie wiedzy znana..

Przypuszczamy, że do zbiorów placówki należał też album przechowywany obecnie w Żytomierskim Muzeum Krajoznawczym.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa w trakcie I wojny światowej muzeum dzieliło losy pułku. Formalnie przestało istnieć w 1918 r., wraz z likwidacją muzeów pułkowych carskiej armii (Александрова Н.В., *Российские военные музеи*, s. 76–80; Спиридонова Т.П., *Музеи войсковых частей*, s. 230).

Nie jest jasne czy zbiory trafiły do depozytu w Artyleryjskim Historycznym Muzeum w Petersburgu, czy też znalazły się w innym miejscu, gdyż wiemy, że zdarzało się i tak, i tak. Potwierdzone są również wypadki rozgrabiania pułkowych starożytności, nawet przez żołnierzy jednostek (Баженов С. В., *Перенесение коллекции войсковых музеев*, s. 198).

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Umieszczona w klubie oficerskim witryna, w której eksponowano mundury i inne elementy umundurowania zmarłego w 1898 r. szefa pułku, Leopolda Ludwika Habsburga; portret Leopolda Ludwika wiszący nad witryną. Nie są znane losy tych obiektów.

Album ze zdjęciami wydarzeń z życia pułku, obiektów związanych z jednostką, portretami oficerów itd., zestawiony przez sztabs-rotmistrza Bogińskiego w 1914 r., znajdujący się obecnie w zbiorach Żytomierskiego Muzeum Krajoznawczego (sygn. КП 2205 II Ф 13164). Analiza umieszczonych tam zdjęć wskazuje, że w muzeum znajdowały się także olejne portrety Piotra I, Katarzyny II, innych osobistości, graficzne wyobrażenia uniformów pułku, fotografie, niezidentyfikowanej tematu rzeźbiarskie wyobrażenie ustawione na konsoli.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak danych.

Strategia pozyskiwania zbiorów

Brak danych.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Rajner Ferdynand Habsburg – mundury i inne elementy umundurowania zmarłego szefa pułku (brata ofiarodawcy), Leopolda Ludwika, 1898 r.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak danych.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Brak danych.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Brak danych.

Wystawy czasowe

Brak danych.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Brak danych.

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych.

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak danych.

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Brak danych.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak danych.

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Адамович Б.В., *Полковые музеи*, [w:] idem, *Опись музея лейб-гвардии Кексгольмского императора австрийского полка*, Варшава 1907, s. V–XII [pierwodruk: „Русский инвалид” 1900, nr 255 (24 XI), s. 2–3] .
- Афанасьев А., *Полковые музеи русской армии — хранители воинской славы Отечества*, „Отечественные записки” 2003, nr 1, s. 326–334.
- Александрова Н.В., *Российские военные музеи в первой трети XX в.: из истории орг. и деятельности : дис. ... канд. ист. наук*, Москва 1997, s. 76–80.
- Александрова Н.В., *Спасение военно-исторических материалов в 1914–1918 гг.*, „Информационно-методический сборник ЦМВС” 1999, nr 4, s. 25–27.
- Баженов С. В., *Перенесение коллекции войсковых музеев в государственные хранилища (январь – май 1918)*, „Сборник исследований и материалов Военно-исторического Ордена Красной Звезды музея артиллерии, инженерных войск и войск связи”, вып. V, 1990, s. 196–211.
- *Казанский, 9-й драгунский, Е. И. Выс. Вел. Княжны Марии Николаевны, полк*, [w:] *Военная энциклопедия [Сытина]*, t. 11, Санкт-Петербург 1913, s. 279–280.
- Котков В. М., *Полковые музеи и музеи военно-учебных заведений русской армии в XIX-начале XX вв.*, Санкт-Петербург 2018.
- Mashtalir V., *Preconditions of origin at the beginning of the XX century museums of military units and ukrainian component in the regimental museums of the Russian Empire Army*, „Східноєвропейський історичний вісник”, вип. 8, 2018, s. 71.
- Панченко А.М., *Полковые музеи русской армии: от офицерских библиотек к библиотекам музеев*, „Вестник ТГУ. Культурология и искусствоведение” 2014, nr 2 (14), s. 93–94.
- *Пособие для составления полковых историй и устройства музеев*, составил Григорович А. И. , Санкт-Петербург 1906, s. 149.
- Спиридонова Т.П., *Музеи войсковых частей в дореволюционной России. Становление и историко-культурное значение: дис. ... канд. истор. наук*, Москва 2005, s. 260.
- Шустов В. Н., *История 25-го драгунского Казанского полка 1701 – 1901 г.г.*, Киев 1901, s. 271–272.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Полки имеющие музеи (Отдел письменных источников Главного исторического музея в Москве, фонд 137, дело 9, л. 29–41 [non vidij]).

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Album zdjęć pułkowych: Житомирський краєзнавчий музей, sygn. КП 2205 II Ф 13164;

Ilustracja w: *Казанский, 9-й драгунский, Е. И. Выс. Вел. Княжны Марии Николаевны, полк*, [w:] *Военная энциклопедия [Сытина]*, t. 11, Санкт-Петербург 1913, s. 280.

Ciekawe cytaty

Brak.

UWAGI:

W tym miejscu serdeczne podziękowania dla p. Julii Kaplun, wicedyrektor Żytomierskiego Muzeum Krajoznawczego za dostarczenie pułkowego albumu fotografii (zob. rubryka: Zasoby ikonograficzne).

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	